

Наталія ЛИСЕЦЬКА,

orcid.org/0000-0001-8821-4836

кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри німецької філології

Волинського національного університету імені Лесі Українки
(Луцьк, Україна) lysetska.nataliya@vnu.edu.ua

Олена ТРЕТЯК,

orcid.org/0000-0002-3838-9715

студентка II курсу магістратури кафедри німецької філології
Волинського національного університету імені Лесі Українки
(Луцьк, Україна) lena.tretiak.8@gmail.com

КОНЦЕПТ LEIT У КЛАСИЧНОМУ МІНЕЗАНГУ

У статті досліджено актуалізацію концепту LEIT на матеріалі середньовічної німецької лицарської любовної лірики (мінезангу), зокрема у творах класичного мінезангу Генріха фон Морунгена «*Sach ieman die vrouwen*», Рейнмара фон Хагенау «*Der lange süeze kumber mîn*», Гартмана фон Ауе «*Swes fröide an guoten wiben stât*», Альбрехта фон Йогансдорфа «*Wie sich minne hebt, daz weiz ich wol*». Виокремлено концептуальні ознаки концепту LEIT, який є одним із ключових концептів мінезангу на фоні культурного складника – культу Прекрасної Дами; проведено етимологічне дослідження лексеми «*Leid*» та середньовічної німецької лексеми «*leit*»; здійснено інтерпретацію піснених текстів вибраних авторів.

Класичний мінезанг оспівував придворне кохання до недосяжної Дами, що часто асоціювалось із болем, оскільки стосунки були односторонніми. Страждання від нерозділеного кохання мінезингери оспівували в піснях, що й привело до вербалізації концепту LEIT на фоні культу Прекрасної Дами.

Установлено, що концепт LEIT нараховує низку ключових смислів. Серед них – відсутність прояву прихильності до лицаря, унаслідок чого безрезультатність та марність «любовного служіння», які спричиняють нездійсненність взаємного кохання між лицарем і Прекрасною Дамою.

Концептуальні ознаки LEIT репрезентуються середньовічними авторами за допомогою активного використання художніх засобів (епітет, метафора, оксиморон, парадокс, гіперболізм) та низкою лексичних одиниць і висловлювань. Ліричний герой характеризується егоцентричністю, апатичністю; присутній максималізм почуттів; наявна рефлексія, що стосується зміни погляду тогочасного суспільства на типи кохання та відкриття нових різних причин для страждання залежно від видів стосунків – «любовного служіння» чи справжнього взаємного кохання.

Ключові слова: концепт, мінезанг, страждання, культ Прекрасної Дами, «любовне служіння», куртуазне кохання.

Nataliia LYSETSKA,

orcid.org/0000-0001-8821-4836

PhD (Doctor of Philosophy in Philology), Associate Professor;
Associate Professor at the Department of German Philologie
Lesya Ukrainka Volyn National University
(Luzk, Ukraine) lysetska.nataliya@vnu.edu.ua

Olena TRETIAK,

orcid.org/0000-0002-3838-9715

Second-year Master's Student at the Department of German Philology
Lesya Ukrainka Volyn National University
(Luzk, Ukraine) lena.tretiak.8@gmail.com

THE CONCEPT OF LEIT IN CLASSICAL MINNESANG

The article is devoted to the study of the actualization of the LEIT concept based on the material of the medieval German chivalric love lyrics (minnesang), in the works of the classical minnesang by Heinrich von Morungen «*Sach ieman die vrouwen*», Reinmar von Hagenau «*Der lange süeze kumber mîn*», Hartmann von Aue «*Swes fröide an guoten wiben stât*», and Albrecht von Johansdorf «*Wie sich minne hebt, daz weiz ich wol*». There were distinguished the conceptual features of the LEIT concept, which is one of the key concepts of minnesang against the background of the cultural component –

the cult of the Beautiful Lady; an etymological study of the lexeme «Leid» and the Middle High German lexeme «leit» was carried out; interpretation of song texts by selected authors was conducted.

The classical minnesang praised courtly love for an unattainable Lady, which was often associated with pain as the relationship was one-sided. Suffering from unshared love was praised by the minnesingers in songs, which led to the verbalization of the LEIT concept against the background of the cult of the Beautiful Lady.

It has been established that the LEIT concept has a number of key meanings. Among them: the lack of display/manifestation/show of affection for the knight, resulting in the ineffectiveness and futility of «loving service», which causes the impossibility of mutual love between the knight and the Beautiful Lady.

The conceptual characteristics of LEIT are represented by the medieval authors with the active use of artistic means (epithet, metaphor, oxymoron, paradox, and hyperbolism) and a number of lexical units and expressions. The lyrical hero is characterized by self-centeredness, apathy; the maximalism of feelings is present; there is a reflection related to the change in the view of the society time on the types of love and the discovery of new, different reasons for suffering depending on the types of relationships – «loving service» or true mutual love.

Key words: concept, minnesang, suffering, cult of the Beautiful Lady, «loving service», courtly love.

Постановка проблеми. Середньовічна німецька лицарська любовна лірика, яка називається мінезангом, зародилась у Німеччині в середині XII ст. Спираючись на поетичні приклади провансальської трубадурної поезії, вона оспівувала куртуазне кохання, що існувало в межах культу Прекрасної Дами. Третій етап розвитку – класичний мінезанг, який відійшов від французьких поетичних прикладів і став набувати власного стилю, продовжував оспівувати ритуалізоване кохання до Дами серця. Оскільки Дама залишалася недосяжною, куртуазне кохання часто асоціювалося з болем («leit»). Страждання від нерозділених почуттів стало невід'ємною частиною аристократичної гри в «любівне служіння» між лицарем та Дамою, яке вербалізувалось у любовній поезії німецькомовних лицарів (мінезингерів). Аналіз основних смислів концепту LEIT дасть змогу краще зрозуміти причини виникнення й лексичні варіанти омовлення негативних емоцій, які відчуває ліричний герой середньовічної любовної поезії, а саме на прикладі творів визначних мінезингерів Г. фон Морунгена «Sach ieman die vrouwen», Р. фон Хагенау «Der lange süeze kumber mîn», Г. фон Аю «Swes fröide an guoten wîben stât» та А. фон Йогансдорфа «Wie sich minne hebt, daz weiz ich wol».

Висвітлення варіантів актуалізації концепту LEIT у класичному мінезангу дасть змогу прояснити мотиви й сутність існування мінезангу як виду німецької поезії та способу відтворення німецького середньовічного придворного менталітету в галузях когнітивної лінгвістики й германістичної медієвістики.

Аналіз досліджень. Дослідження концептів мінезангу здійснюється багатьма німецькими науковцями. Концепти, пов'язані з куртуазним коханням, висвітлили у своїй книзі «Handbuch Minnesang» Б. Кельнер, С. Райхлін та А. Рудольф (Kellner, Reichlin, Rudolph, 2021), а пов'язані з коханням у мінезангу, – В. Серафін, виклавши

результати своєї роботи в праці «Der Wandel der Liebeskonzepte vom frühen bis zum hohen Minnesang» (Serafin, 2005). Вивченням й аналізом концептів HOHE MINNE (високе кохання) та NIEDERE MINNE (низьке кохання) займався німецький учений Д. Кремер, представивши свої результати в дослідженні «Die Konzepte der niederen und hohen Minne im Minnesang. Dargestellt an Walther von der Vogelweides Lied «Aller werdekeit ein füegerinne» (Kremer, 2015). Ще одним науковцем, котрий працював у цій сфері, є Й. О. Лангнер, який проаналізував концепт NIEDERE MINNE на прикладі поезії В. фон дер Фогельвайде та опублікував роботу під назвою «Das Konzept der «niederen Minne» im Minnesang» (Langner, 2006).

Концепт LEIT на матеріалі класичного мінезангу ще не був предметом спеціального дослідження, що й засвідчує актуальність пропонованої наукової розвідки.

Мета статті – висвітлення відображення менталітету та культурних особливостей придворного життя середньовічної Німеччини за допомогою аналізу концепту LEIT.

У науковій розвідці поставлено такі завдання: 1) з'ясування етимології й значення лексеми «Leid» як для сучасної людини, так і для лицаря епохи Середньовіччя; 2) інтерпретація пісенного тексту мінезингерів із погляду літературознавства та лінгвістики; 3) виокремлення концептуальних ознак концепту LEIT як вербалізованого явища мінезангу.

Виклад основного матеріалу. На сьогодні вивчення концептів є одним із найактуальніших та найпрогресивніших завдань сучасної когнітивної лінгвістики. Вона не лише розглядає зв'язок концепту з психічними, культурними й національними чинниками, але й спрямовує свої сили на їх дослідження в ментальному, етнографічному та історичному просторах. Сутність духовно-культурних цінностей відкривається нам саме завдяки відтворенню світобачення через вербалізацію

морально-етичних, емотивних, ритуальних й інших чинників.

Концепт, який є ключовим поняттям у лінгвістичній науці, досліджували різні вітчизняні та зарубіжні науковці: А. Вежбицька, А. М. Приходько, І. О. Голубовська, С. А. Жаботинська, В. В. Жайворонок, В. І. Кононенко, П. В. Мацьків, М. В. Скаб, Т. П. Вільчинська, Л. Лакофф, М. Джонсон й ін.

За О. О. Селівановою, «концепт – інформаційна структура свідомості, різносубстратна, певним чином організована одиниця пам'яті, яка містить сукупність знань про об'єкт пізнання, вербальних і невербальних, набутих шляхом взаємодії п'яти психічних функцій свідомості й позасвідомого» (Селіванова, 2006: 256).

Існує безліч методик та прийомів дослідження концепту, наприклад теорія метафори американських мовознавців Дж. Лакоффа та М. Джонсона або теорія прототипів американського психолога Е. Роша. Одним із прийомів дослідження розглядають аналіз основних смислів і концептуальних ознак концепту (Lysetska, 2022: 99).

Концепт LEIT є одним із ключових концептів мінезангу класичного періоду. Словник Дудена подає таке визначення сучасного німецького слова «*Leid*»: 1) глибокий душевний біль унаслідок пережитого нещастя; 2) учинена комусь кривда, зло (10, Duden). В етимологічному словнику давньоверхньонімецької мови німецької професорки Розмарі Люр стверджується, що слово «*Leid*» нововерхньонімецької мови вперше задокументовано в IX ст. як «*leid*», трансформувались у середньоверхньонімецькій мові в слово «*leit*», яке мало значення страждання (*Leiden*), зла (*Böses*), горя (*Betrübnis*), болю (*Schmerz*) (Etymologisches Wörterbuch des Althochdeutschen: вебсайт).

Концептуальні ознаки LEIT такі: засмучення через будь-яку невдачу; біль від втрати близької людини або друга; туга через розлуку з коханою, близькою людиною, другом; розбите серце від нерозділеного кохання; будь-який фізичний біль; у наш час LEIT – це будь-яке страждання, пов'язане з війною. LEIT може мати прояви плачу, крику, схлипів, стогонів. Його емотивні концептуальні ознаки включають сум, смуток, тугу, печаль, меланхолію, переживання, скорботу, муку, страждання, біль, тортури, карання, катування.

Концепт LEIT на матеріалі класичного мінезангу – вербалізація страждань лицаря, емоції якого повною мірою або частково омовлюються ліричним героєм. Зважаючи на рамки культу Прекрасної Дами, у яких перебуває лицар XII–XIII ст., причиною його страждань могли слугу-

вати відмова Дами в прихильності до лицаря; розлука з Дамою серця; байдужість Дами до лицаря; небажання Дами «приймати» «любовну службу» лицаря; неспроможність лицаря та відсутність можливості прямо й щиро висловити Дамі свої почуття; безрезультатність, марність «любовного служіння»; нездійсненність взаємного кохання між лицарем і Прекрасною Дамою.

Концепт LEIT досліджено на матеріалі періоду класичного мінезангу (1190–1220), який є третьою ланкою розвитку мінезангу після Дунайського та Рейнського. Цьому періоду характерна форма поезії в канціональній формі, яка має повну риму, а також створення індивідуального стилю поетів. У період класичного мінезангу активно розгортається тема високого кохання, що є головним елементом культу Прекрасної Дами, котрий зародився у Франції й поширився на території інших європейських країн, у тому числі й у Німеччині. Ознаками культу Прекрасної Дами були обрання лицарем заміжньої жінки, яка ставала його Дамою серця; служіння лицарем Дамі, що названо так званим «любовним служінням»; здійснення подвигів в ім'я Дами; прояв лицарем почуттів, які були частиною платонічного кохання, і, проте, приховували в собі сублимацію еротизму; та, як зазначено вище в концептуальних ознаках LEIT на матеріалі класичного мінезангу – прояви негативних почуттів страждання через нерозділене кохання до Дами, безрезультатність «любовного служіння», байдужість Дами тощо. Отже, вербалізація концепту LEIT є важливою рисою класичного мінезангу.

Один із найважливіших представників класичного періоду мінезангу був Генріх фон Морунген (дата народження невідома – після 17 серпня 1218 р. в Лейпцизі).

У своїх віршах Г. фон Морунген демонструє надзвичайно сильний зв'язок із духовною сферою та мовою раннього містицизму, а кохання для нього є трансцендентним досвідом (Deutsche Biographie: вебсайт).

У пісні «*Sach ieman die vrouwen*» («*Hat jemand die edle Dame gesehen*») концепт LEIT вербалізується сукупністю вираження смертельних почуттів, розпачем, депресивними думками про смерть, апатичністю до всього навколишнього. Ліричне «я» сконцентроване лише на собі, на своєму болю та смерті.

У першій і другій строфах пісні автор парадоксує свої почуття, спочатку стверджуючи, що Дама звільняє його від душевних турбот, а потім говорячи про власну смерть, що любов і біль зведуть його в могилу:

*Daz si mir ze trôste kome,
ê daz ich verscheide.
diu liebe und diu leide
diu wellen mich beide
vürdern hin ze grabe*

(URL: http://www.fabelnundanderes.at/heinrich_von_morungen_1.htm).

Третя строфа зображує максималізм почуттів ліричного героя: він бажає, щоб після смерті на його надгробному камені було викарбовано слова про любовні муки, через які він страждав:

*wie liep sî mir waere
und ich ir unmaere
swer danne über mich gât,
Daz der lese dise nôt*

(URL: http://www.fabelnundanderes.at/heinrich_von_morungen_1.htm).

Омовлення концепту LEIT у пісні Г. фон Морунгена «Sach ieman die vrouwen» здійснюється за допомогою парадоксу: «*diu liebe und diu leide[...]vürdern hin ze grabe*» (любов і страждання [...] зведуть у могилу), та лексем «*grabe*» (могила), «*unmaere*» (байдужий), «*nôt*» (мука). Страждання для Г. фон Морунгена приховане в коханні як цілощому, так і смертельному почутті, у розпачі від неприхильності Дами. Ліричний герой доходить до максималізму емоцій і почуттів, через егоцентризм любовні почуття страждання набувають для ліричного героя глобального характеру; присутні депресія та апатія.

Одним із найвизначніших і найважливіших мінезингерів протягом усіх періодів розвитку мінезангу вважається Рейнмар фон Хагенау, або, як його ще називають, Рейнмар дер Альте (дати народження та смерті невідомі).

Р. фон Хагенау вважається співцем страждань, що є предметом нерозділеного кохання в «любобному служінні». Він естетизує біль і підносить страждання до чесноти.

Прекрасним зразком Рейнмарівської подібної естетики та вербалізації концепту LEIT є шестрострофна пісня «*Der lange süeze kumber mîn*» («*Mein langwährender süßer Kummer*»). Уже найперші рядки пісні повідомляють слухачам і читачам, що ліричний герой знову відчуває «довгу, солодку печаль» через свою Даму, і він сам називає свою «любобну службу» марною:

*Der lange süeze kumber mîn
an mîner herzelieben frouwen ist erniuwet.
Wie mohte ein wunder græzer sîn,
daz mîn verlornen dienest mich sô selten riuwet*

(URL: http://www.fabelnundanderes.at/reinmar_der_alte_1_15.htm).

Ліричний герой ледве йме віру глузуванням над його «любобною службою» й виголошує, що

страждання ніколи не покинуть його до кінця життя:

*Mîn dienest spot erworben hât
und anders niht, wan ob ichz noch gelouben wolte [...].
Des wirt ouch niemer leides mir unze an mîn ende buoz*

(URL: http://www.fabelnundanderes.at/reinmar_der_alte_1_15.htm).

Оксиморон «*lange süeze kumber*» (довга солодка печаль), епітет «*verlornen dienest*» (марне служіння) та лексеми «*wunder*» (рана) і «*riuwet*» (шкодувати) вербалізують концепт LEIT у любовній пісні «*Der lange süeze kumber mîn*». Для лицаря, за Р. фон Хагенау, страждання полягають у марній «любобній службі», нерозділеному коханні, глузуванні над його вірністю й відданістю Дамі в «любобній службі». Для Р. фон Хагенау страждання – це обов'язкова умова кохання до Прекрасної Дами; він бачить його прекрасним, насолоджується ним і підносить його до рівня лицарських чеснот.

Відомим своєю літературною творчістю є Гартман фон Ауе (1160–1170–1210–1215). Він розвинув стилі куртуазної художньої поезії та куртуазного епосу. На початку своєї творчості Г. фон Ауе відійшов від традиційного мінезангу й присвятив себе зображенню кохання нижчих класів суспільства, але все ж у його найперших піснях разом із зображенням ритуалізованого служіння Прекрасній Дамі об'єктивується також концепт LEIT (URL: <https://www.lernhelfer.de/schuelerlexikon/deutsch-abitur/artikel/lebensgeschichte-15#>).

Свою пісню «*Swes fröide an guoten wîben stât*» («*Wessen Glück von edlen Frauen abhängt*») автор називає плачем, який виливає Дамі серця:

*Ez ist ein klage und niht ein sanc
daz ich der guoten mite
erniuwe mîniu leit*

(URL: http://www.fabelnundanderes.at/hartmann_von_aue.htm).

Дні печалі тягнуться для нього надто довго, він благає свою Даму про милосердя, про її прихильність до нього в його «любобному служінні», але вона від нього відвернулася:

*die swæren tage sint alze lanc,
die ich sî gnâden bite
und sî mir doch verseit*

(URL: http://www.fabelnundanderes.at/hartmann_von_aue.htm).

У кінці ліричний герой визнає свою слабкість. Він вважає, що люди, які перебувають на служінні Дамі й так само страждають, як він, але спроможні витримувати біль і тим самим вести своєрідну боротьбу, будуть щасливими. Але він не здатен протистояти цьому:

*swer selhen strît,
der kumber âne vröide gît,
verlâzen kunde, des ich niene kan,
der wære ein saelic man*

(URL: http://www.fabelnundanderes.at/hartmann_von_aue.htm).

Такі лексичні одиниці, як «*klage*» (плач), «*leit*» (страждання), «*verseit*» (відвертатися), «*strît*» (боротьба), та висловлювання з наявними епітетами «*die swæren tage*» (обтяжливі дні) і «*kumber âne vröide*» (нещасливі муки) вербалізують концепт LEIT у пісні Г. фон Ауе «*Swes fröide an guoten wîben stât*», де ліричний герой страждає від немилосердя у вигляді відсутності прихильності Дами, а також неспроможності покинути своє любовне служіння та відмовитися від нього як від явища, що завдає страждань.

Незамінною постаттю творення класичного мінезангу є й Альбрехт фон Йогансдорф (до 1180 – після 1209). Одна з головних тем у його піснях – це розлука з Дамою.

Думками про біль розлуки та рефлексією про любовне служіння сповнена пісня А. фон Йогансдорфа «*Wie sich minne hebt, daz weiz ich wol*» («*Wie Liebe beginnt, das weiß ich gut*»). Вона є проявом зміни уявлень і поглядів середньовічної придворної людини на куртуазне кохання та «*любовну службу*». А. фон Йогансдорф був одним із найперших мінезингерів, котрі почали змінювати вектор фокусу з нерозділеного кохання на взаємне.

У другій строфі ліричний герой представляє тогочасним слухачам і сучасним читачам рефлексію на тему взаємного кохання, яким воно повинно бути й чи повинен хтось розлучати закоханих. Роблячи висновок, ліричний герой стверджує, що розлучити двох люблячих людей має право лише смерть. Він уявляє себе у взаємних стосунках і визнає: якби він утратив свою кохану, більше ніколи не був би щасливим:

*verliure ich mînen friunt,
seht, sô wurde ich niemer mêre vrô*

(URL: http://www.fabelnundanderes.at/albrecht_von_johansdorf.htm).

Ліричне «я» продовжує роздумувати про рівноправні почуття й стверджує, що у взаємних любовних відносинах «кінець буде болісним» і ліричний герой не бажав би собі подібних любовних стосунків:

*dâ daz ende unsanfte tuo,
ich waene wol, daz si niht guot.
Lange si ez mir unbekant*

(URL: http://www.fabelnundanderes.at/albrecht_von_johansdorf.htm).

Ліричний герой бажає взаємного кохання, але трагедія такого кохання більш болісна, ніж

одностороннього в «*любовній службі*». Саме цей висновок приводить нас до розуміння, який величезний справжній біль може викликати розлука із людиною у взаємних стосунках, а не з недосяжною Дамою у ритуалізованій «*любовній службі*».

Три останніх рядки є завершальним висновком поетичного твору А. фон Йогансдорфа:

*Ir genâden der bedarf ich wol.
und wil si, ich bin vrô;*

und wil si, so ist mîn herze leides vol

(URL: http://www.fabelnundanderes.at/albrecht_von_johansdorf.htm).

Він усе ж таки надає перевагу ритуалізованому платонічному кохання й визнає свою залежність від Дами, адже за її бажанням його серце може і сповнитися радості, і наповнитися смутком.

У пісні А. фон Йогансдорфа концепт LEIT актуалізується в гіперболізмі «*wurde ich niemer mêre vrô*» (більше ніколи не буду щасливим), метафорі «*mîn herze leides vol*» (моє серце сповнене страждань) та лексемі «*unsanfte*» (болісний). Для ліричного героя А. фон Йогансдорфа страждання – це передусім розлука з коханою людиною, чи то з Дамою в межах любовного служіння, чи поза його межами з іншою жінкою; це також його слабкість і психологічна залежність від Дами та її ставлення до нього. Концепт LEIT поповнюється новою ознакою: культ Прекрасної Дами як складова частина менталітету середньовічної придворної людини доповнюється роздумами про взаємне кохання, незалежне від суспільного стану. Вербалізація концепту LEIT здійснюється не лише в контексті страждань від нерозділеного куртуазного ритуалізованого кохання, а й на фоні болю від розлуки двох люблячих людей.

Висновки. Концепт LEIT, який є одним із ключових концептів класичного мінезангу, актуалізується на фоні культу Прекрасної Дами у творах Г. фон Морунгена, Р. фон Хагенау, Г. фон Ауе, А. фон Йогансдорфа. На прикладі пісень «*Sach ieman die vrouwen*», «*Der lange süeze kumber mîn*», «*Swes fröide an guoten wîben stât*», «*Wie sich minne hebt, daz weiz ich wol*» LEIT нараховує такі концептуальні ознаки: відмова Дами в прихильності до лицаря; її байдужість до нього; небажання Дами «*приймати*» «*любовну службу*» лицаря й глузування над нею; безрезультатність, марність «*любовного служіння*»; розлука з Дамою серця; неспроможність лицаря та відсутність можливості прямо й щиро висловити Дамі власні почуття; нездійсненність взаємного кохання між лицарем і Прекрасною Дамою.

Вербалізація концепту LEIT реалізується низкою лексичних одиниць та висловлювань, у складі яких наявні такі художні засоби, як парадокс, гіперболізм, оксиморон, епітет, метафора.

Концепт LEIT як одиниця свідомості репрезентується егоцентричністю ліричного героя, присутністю ознак депресії та апатії, сприйняттям кохання як смертельної сили, максималізмом почуттів, що виставляє невдачу в «любовному служінні» глобальною проблемою; піднесення страждання до рівня чесноти; неспроможність ліричного героя припинити «служити» Прекрасній Дамі; визнання психологічної залежності від неї; представленням рефлексії ліричного героя на

тему куртуазного й взаємного кохання та погляд на страждання у двох видах стосунків.

Перспективою дослідження вважаємо подальший аналіз концептуальних ознак ключових концептів мінезангу на прикладі як класичного мінезангу, так і на інших етапах його розвитку з метою виявлення особливостей придворного культурного життя та лицарства середньовічної Німеччини як явища, що відображене в німецькій поезії й впливає на її ідейний, тематичний зміст і стилістичні ознаки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Полтава: Довкілля-К, 2006. 716 с.
2. Albrecht von Johansdorf. *Fabelnundanderes*: вебсайт. URL: http://www.fabelnundanderes.at/albrecht_von_johansdorf.htm (дата звернення: 18.09.2022).
3. Hartmann von Aue. *Fabelnundanderes*: вебсайт. URL: http://www.fabelnundanderes.at/hartmann_von_aue.htm (дата звернення: 17.09.2022).
4. Hartmann von Aue. *Lernhelfer*: вебсайт. URL: <https://www.lernhelfer.de/schuelerlexikon/deutsch-abitur/artikel/lebensgeschichte-15#> (дата звернення: 17.09.2022).
5. Heinrich von Morungen. *Deutsche Biographie*: вебсайт. URL: <https://www.deutsche-biographie.de/sfz29293.html> (дата звернення: 15.09.2022).
6. Heinrich von Morungen. *Fabelnundanderes*: вебсайт. URL: http://www.fabelnundanderes.at/heinrich_von_morungen_1.htm (дата звернення: 15.09.2022).
7. Kellner B., Reichlin S., Rudolph A. *Handbuch Minnesang*. Berlin, Boston: De Gruyter, 2021. 845 S.
8. Kremer D. Die Konzepte der niederen und hohen Minne im Minnesang. Dargestellt an Walther von der Vogelweides Lied «Aller werdekeit ein füegerinne». München: GRIN Verlag, 2015. 16 S.
9. Langner J. O. Das Konzept der «niederen Minne» im Minnesang. München: GRIN Verlag, 2006. 20 S.
10. Leid, das. *Duden*: вебсайт. URL: <https://www.duden.de/rechtschreibung/Leid> (дата звернення: 13.09.2022).
11. leid. *Etymologisches Wörterbuch des Althochdeutschen*: вебсайт. URL: <https://ewa.saw-leipzig.de/articles/leid2/de> (дата звернення: 14.09.2022).
12. Lysetska N. The Reception of Lesia Ukrainka's Works in German: the Significance of the Concept of «Struggle». *Kyiv-Mohyla Humanities Journal* 8. Kyiv: National University of Kyiv-Mohyla Academy, 2021. Pp. 85–101. URL: <https://doi.org/10.18523/kmhj249189.2021-8.85-101>.
13. Reinmar der Alte. *Fabelnundanderes*: вебсайт. URL: http://www.fabelnundanderes.at/reinmar_der_alte_1_15.htm (дата звернення: 16.09.2022).
14. Serafin V. Der Wandel der Liebeskonzepte vom frühen bis zum hohen Minnesang. München: GRIN Verlag, 2005. 27 S.

REFERENCES

1. Selivanova O. O. Suchasna lnhvistyka: terminolohichna entsyklopediia [Modern Linguistics: A Terminological Encyclopedia]. Poltava: Dovkillya-K, 2006. 716 p. [in Ukrainian].
2. Albrecht von Johansdorf. *Fabelnundanderes*: вебсайт. URL: http://www.fabelnundanderes.at/albrecht_von_johansdorf.htm (дата звернення: 18.09.2022).
3. Hartmann von Aue. *Fabelnundanderes*: вебсайт. URL: http://www.fabelnundanderes.at/hartmann_von_aue.htm (дата звернення: 17.09.2022).
4. Hartmann von Aue. *Lernhelfer*: вебсайт. URL: <https://www.lernhelfer.de/schuelerlexikon/deutsch-abitur/artikel/lebensgeschichte-15#> (дата звернення: 17.09.2022).
5. Heinrich von Morungen. *Deutsche Biographie*: вебсайт. URL: <https://www.deutsche-biographie.de/sfz29293.html> (дата звернення: 15.09.2022).
6. Heinrich von Morungen. *Fabelnundanderes*: вебсайт. URL: http://www.fabelnundanderes.at/heinrich_von_morungen_1.htm (дата звернення: 15.09.2022).
7. Kellner B., Reichlin S., Rudolph A. *Handbuch Minnesang*. Berlin, Boston: De Gruyter, 2021. 845 S.
8. Kremer D. Die Konzepte der niederen und hohen Minne im Minnesang. Dargestellt an Walther von der Vogelweides Lied «Aller werdekeit ein füegerinne». München: GRIN Verlag, 2015. 16 S.
9. Langner J. O. Das Konzept der «niederen Minne» im Minnesang. München: GRIN Verlag, 2006. 20 S.
10. Leid, das. *Duden*: вебсайт. URL: <https://www.duden.de/rechtschreibung/Leid> (дата звернення: 13.09.2022).
11. leid. *Etymologisches Wörterbuch des Althochdeutschen*: вебсайт. URL: <https://ewa.saw-leipzig.de/articles/leid2/de> (дата звернення: 14.09.2022).
12. Lysetska N. The Reception of Lesia Ukrainka's Works in German: the Significance of the Concept of «Struggle». *Kyiv-Mohyla Humanities Journal* 8. Kyiv: National University of Kyiv-Mohyla Academy, 2021. Pp. 85–101. URL: <https://doi.org/10.18523/kmhj249189.2021-8.85-101>.
13. Reinmar der Alte. *Fabelnundanderes*: вебсайт. URL: http://www.fabelnundanderes.at/reinmar_der_alte_1_15.htm (дата звернення: 16.09.2022).
14. Serafin V. Der Wandel der Liebeskonzepte vom frühen bis zum hohen Minnesang. München: GRIN Verlag, 2005. 27 S.